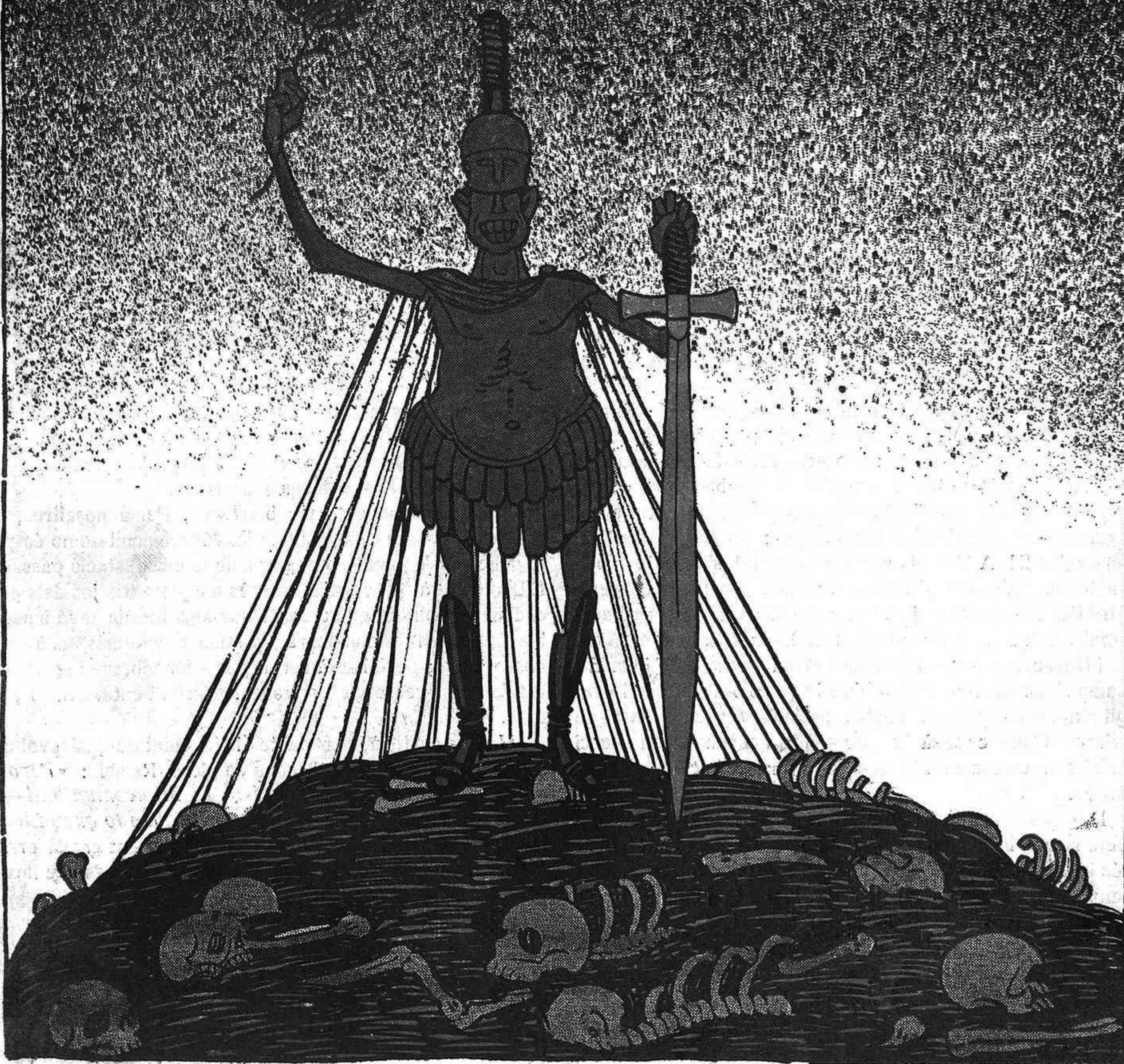

LESQUELLA DE LA TORRATXA

EL MILITARISME

—Jo sóc la nau i l'ordre... i al qui no li agradi que ho deixi.

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

BARCELONA, 30 D'OCTUBRE DE 1913

Núm. 1818 ————— ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

TOTES LES CARICATURES DEL PRESENT NÚMERO, DEDICAT A LA FESTA DELS MORTS, HAN SIGUT ÚNICA I EXCLUSIVAMENT CONFIADES AL NOSTRE EXCEL·LENT COL·LABORADOR ARTÍSTIC APA

CATALUNYA

SENYERES i penons; domaços que enfloquen els carrers; tota la plaça de Sant Jaume apotedòsica; una nerviositat que fa moure als ciutadans i els porta a curiosejar arreu, com nins en vigílies de festa major; un mirar-se els uns als altres germanívolament; un caçar cares forasteres entre els passejants habituals de les nostres rambles i un cercar cares conegudes entre'ls forasters que passegen; tot per a comunicar-se entusiasmes i esperances; tal fou el matí del memorable 24. A la tarde una gran serietat s'imposà. L'ombra havia invadit el frontis de les cases i tota la draperia patriòtica no esclatava ja a ple sol enlluernadora, sinó austerament, amb gregaria solemnitat. La mateixa gernació del matí transcorria sense infantines manifestacions de joia. Els ulls no s'encantaven mirant l'oneig de coloraines que'l vent agitava, com engrescat també, preludiant aquella festa de civisme. Cada ciutadà era un valor, i caminava en silenci d'iniciat a cercar el seu lloc en la manifestació que's preparava.

Després la manifestació baixà rambla avall. Era una compacta riuada humana que seguia la bandera de la ciutat, molt més imponent de lo que les paraules podrien expressar, molt menys rumorosa de lo que prometia tanta joventut i tant d'entusiasme com s'hi era acoblat. S'hauria dit que aquella multitud avançava muda o sorpresa per la seva mateixa majestat. No més de tant en tant, enfront d'una senyera catalana o d'un personatge representatiu, esclataven nodrits aplaudiments, que en l'ambient penombrós del cap-vespre repercutien sècs com el batre de mil·lions de castanyoles.

Les portes de les botigues, barrades, i les lluminaries de

l'antic Palau de la Generalitat i del frontis de la Casa Consistorial, acabaven de donar a l'acte un caient estranyament grandios i inquietador, com barreja d'una joia nacional amb una altra demostració luctuosa.

Era impossible enquivir més cossos en la plaça de Sant Jaume, i no obstant allí s'introduïa la corrúa inacabable de la manifestació i la gentada sobreixia pels carrers pròxims, que resultaven estrets.

Realment, lo del passat divendres fou un acte d'aquells que, per lo seriosos, per lo formidables i per lo ordenats, acrediten un poble.

Davant d'ell, malgrat tots els pessimismes, els desenganys, les preocupacions i miseries, un sent palpit altra volta l'ànima catalana, i un torna a confiar en tot lo català, i creu possible per a la nostra terra tots els esplendors somniats i totes les benaurances anunciades.

Deixeu-me que digui una blasfèmia. Per a nosaltres, un poc escèptics, la conquesta de les Mancomunitats no és pas lo millor que's pugui aconseguir amb la manifestació passada. Ella resultarà, tal vegada, mercès a aquest tripijoc dels procediments polítics, un acte més que amb tota la seva innegable grandiositat no arribarà a produir efecte més enllà de la nostra terra; però haurà servit per a fer vibrar el sentiment catalanesc i ressorgir amors enfredorits i entusiasmes perduts.

Un bon castellà, sens dubte oficial quint de qualsevol oficina administrativa, exclamava en plena Rambla: «*Pero si todos ignoran en qué consiste la Mancomunidad—se refería als manifestants;—ni siquiera saben lo que piden*». Heusquí un fanàtic patrioter que segurament anava errat; però que, fins estant en lo cert, no hauria dit res que llevés importància a la manifestació.

¿Que molts ciutadans no sabien lo que volia dir la paraula Mancomunitat? I què? Però sabien, i això és innegable, que era una qüestió de patriotisme; que's tractava d'un afer en que l'honor de Catalunya hi estava compromès, i per això hi feien acte de presència. I quan se'n troben tants mils que, fins no sabent lo que desitgen, s'afilaren cívicament darrera la senyera de la ciutat, cal esperar que amb molt més braó

ho farien si es tractava d'una cosa perfectament definida i comprensible.

I això és lo més grat que pot esperar-se dels fills de Catalunya; una certa ceguera per amor. I aquest és el fanatisme que sempre resultarà incomprès per a un castellà fanàtic de la mena del comentarista citat.

P. BERTRANA

La festa dels Morts

Per raons d'alta sapiència, que ningú ha pogut esbrinar encara mai, tot lo avui existent està destinat a morir demà. Els homes, les besties, les coses, els capellans, les plantes, els pobles, i fins els móns neixen i moren.

Tothom ve obligat a morir: els uns moren de gana, els altres d'enfit; aquests de vellesa, aquells de joventut; i fins n'hi hà—i aquests són els més de plànyer—que's moren de massa vius.

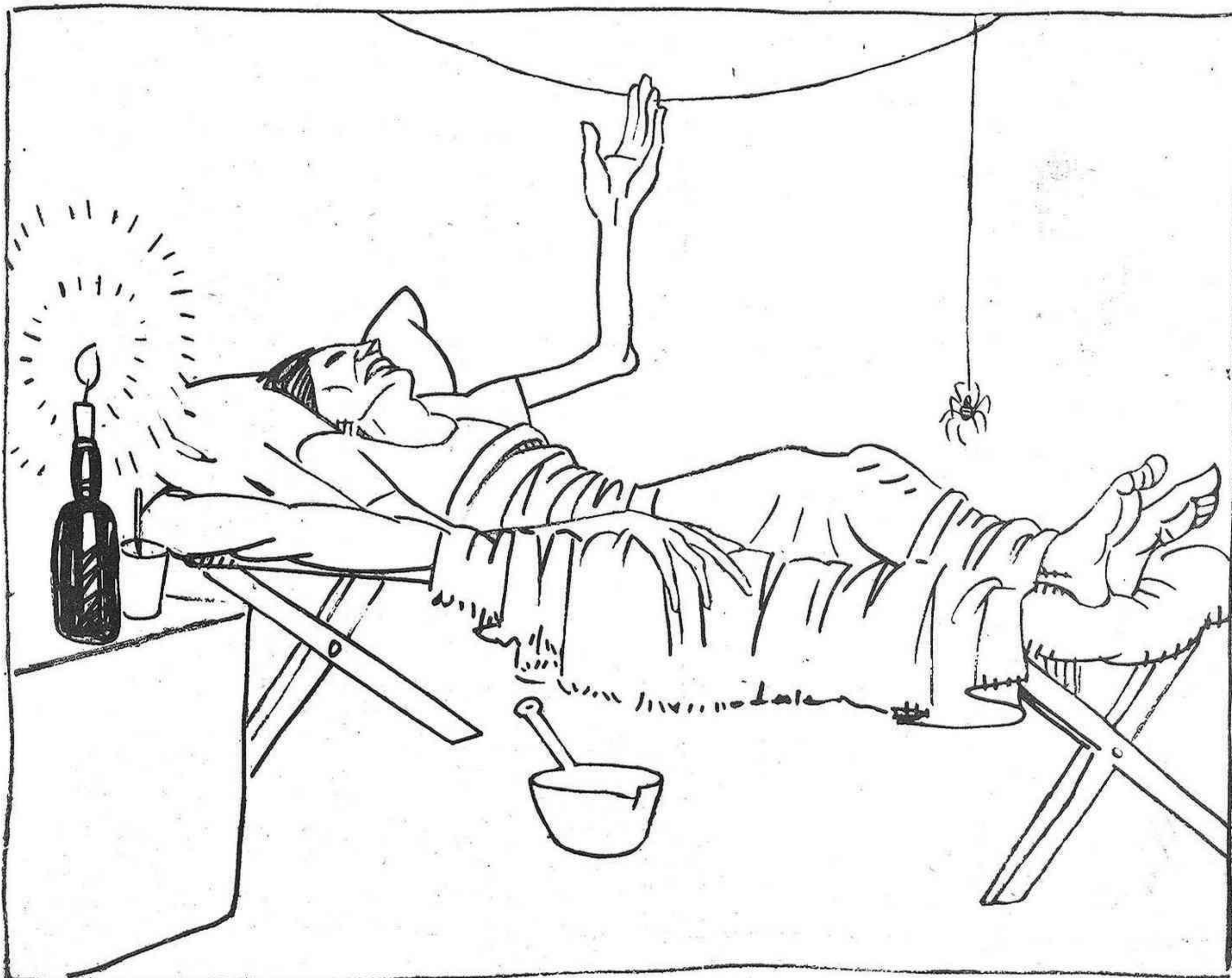
Els vius se moren, això és lo positiu, lo innegable; ningú en dubta; però, un corcò metafísic ens rosega l'ànima: ¿resten morts tota la vida, mortuoria, els difunts? *Ecco il problema!* que diu l'Hamlet traduït al italià.

Nosaltres opinem que no. Nosaltres creiem que'ls morts no són sempre *constantment* difunts.

La pau dels cementiris es un mite, un consol il·lusori amb el qual han volgut tranquil·litzar les consciències dels pecadors penitents. Els morts no resten quiets i muts, dins dels seus respectius ninxos, fins al dia del judici final.

La llegenda popular, la tradició, ens parla d'una diada a l'any dedicada als Difunts; un dia i una nit en que'ls morts estan de festa i de platxeria, en que les calaveres s'alcen de les tombes i es parlen, i caminen, i s'abràcen, i fan gresca al voltant dels xiprers, i castanyades a l'ombra plàcida de desmaís i sàlzers.

I les velles llegendes enclouen sempre grans veritats, in-

LA MORT DEL POETA

—Tants dinars i sopars que t'he estalviat, Societat ingrata, i, en paga, ara tu em deixes morir de ganal...

destructibles certes. Sinó, ficseu-vos-hi: avui, en vigílies de la diada dels Morts, el partit conservador espanyol, al qual tots consideravem difunt, ben ajegut dins de la fossa, després de fer una maquiavèlica transmigració en la calavera d'en Dato, acaba d'aixecar-se com un sol esquelet i, abrigant-se amb la roja capa tenoriesca, posant aires de perdona-vides, se disposa a fer de les seves novament. Infinitat de calaveres, calaveraces, calaverons i calaveretes de morts que foren enterrats en 1909, s'han alçat al seu entorn, amb l'intent de festejar l'insòlita ressurrecció i seguir als fantasmes Maura i Cierva, veritables conductors de la calaverada. Faràn gresca al voltant dels xiprers, i castanyades a l'ombra plàcida de desmais i de sàlzers; i pot-ser alguna castanya perduda arribarà al cap d'algú... Volen aprofitar la curta existència que'ls brinda la tradició... Es el dia dels Morts!... Es el seu dia! Avui són els amos.

Per raons d'alta sapiència, que ningú ha pogut esbrinar encara mai, tot lo existent avui, està destinat a morir demà.

No sabem, doncs, per quins sèt sous s'ha de qualificar de subversiu el crit de «abaix lo existent», quan aquest crit no fa sinó avençar-se a les lleis de la Natura o als designis de l'Altíssim.

Avui, diada dels Difunts, lo existent són els *calabres* i

DOCTOR EN MEDECINA

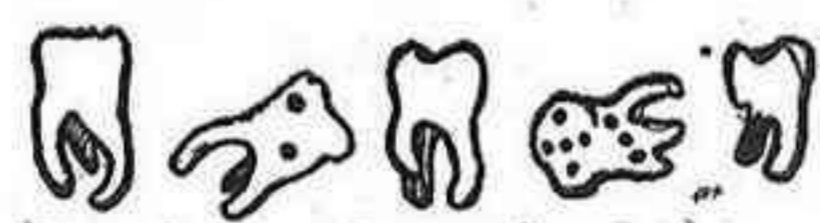
—Ma... catxol Ara m'adono que li he receptat un callicida en lloc d'un emollent... Bé, vaja, sort que sempre equivoco els diagnòstics.

el conservadurisme alçat, com ells, de la tomba, per art de bruixeria...

Abaix lo existent, doncs!

Ah!... i després pau als morts; però una pau complerta, sense intermitències anyals i sense prerrogatives llegendaries.

PEPIS

Novembral

I

Impietosa la tardor
duu una malura i un afany:
els arbres van omplerts de por
pròxims els frets de tot un any.

Les fulles, preses del dolor
de l'agonia, un mal estrany,
deixen la llaga on era el cor,
i el cor no's veu on era el tany.

Les rambles s'omplen del soroll
de fullaraques en combat,
sofrint irades l'escorcoll
d'alguna estranya malvestat
pujant al sostre de fanc moll
per entre escletxes d'empedrat.

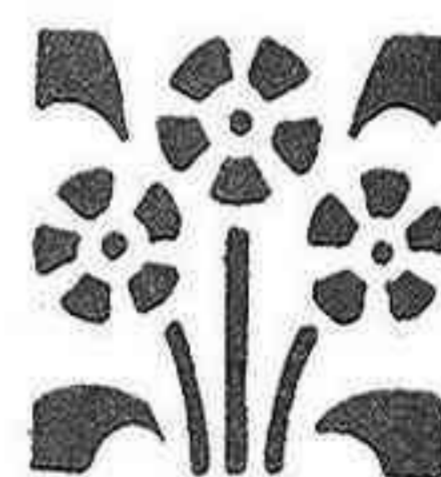
II

Corren uns aires delinqüents
pels carrers amples, ciutadans;
en els seus plecs porten rellents
microorganismes inhumans.

El cementir llença brunzents
com funeraris postulants;
mana la Mort, dona fè als vents
d'impunitats horripil'lants.

Dins les muralles sepulcrales
les fullaraques hi rodolen;
unes canturies funerals
en plena nit quelcom pidolen;
uns tísics junts de foc mortals
llumenen vides que s'escolen.

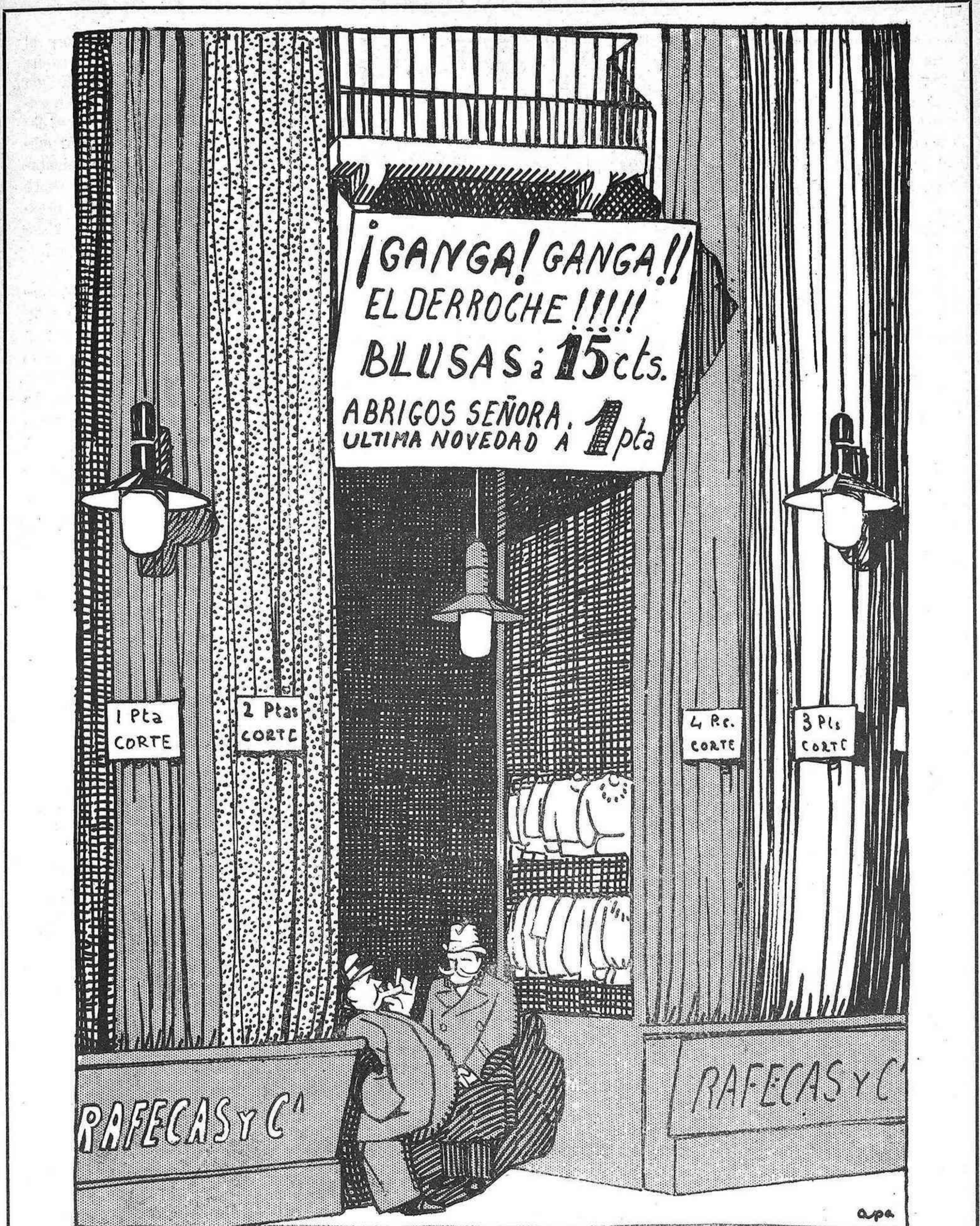
J. COSTA POMÉS

Necròpolis municipal

En aquests dies grisos que una tradició piadosa ha volgut que's dediquessin als morts, el bon barceloní, que sab que de morts no sols n'hi hà als cementiris, se complau en visitar la gran necròpolis municipal.

El primer mort que va a veure és l'escola de sords-muts, emplaçada al costat del mercat de la Concepció, prop de l'arcaldia del quart districte.

—Bruses a quinze cèntims! No't remordeix la consciencia per les angunies de les teves obreres?
—Ca, home; si ho fan molt a gust! No veus que, a més dels dos cèntims que'ls hi dono, els hi prometo pagar l'enterrament de segona...

¿Quant temps fa que va posar-se la primera pedra d'aquest edifici?... Nose sab. Els vells veïns del barri sols recorden vagament que un dia una brillant comitiva de regidors va presentar-se allí, acompanyada de la guardia municipal; que alguns senyors varen pronunciar hermosos discursos; que la pedra clàssica sigué enterrada en la forma de costum; que després, en la forma també de costum, varen començar les obres, i que avui col·locant-hi un maó, demà una viga i un altre dia un bloc, els anys han anat passant i l'escola municipal de sords-muts està encara a mig fer i dient per ses finestres obertes fins on arriben l'informalitat i la deixadesa dels representants del nostre poble.

Es el segon mort municipal que'l bon barceloní visita el Park de l'ex-ciudadela, jardí frondós ahir, i avui deplorable camp perdut, víctima de totes les explotacions i joguet de totes les trafiques.

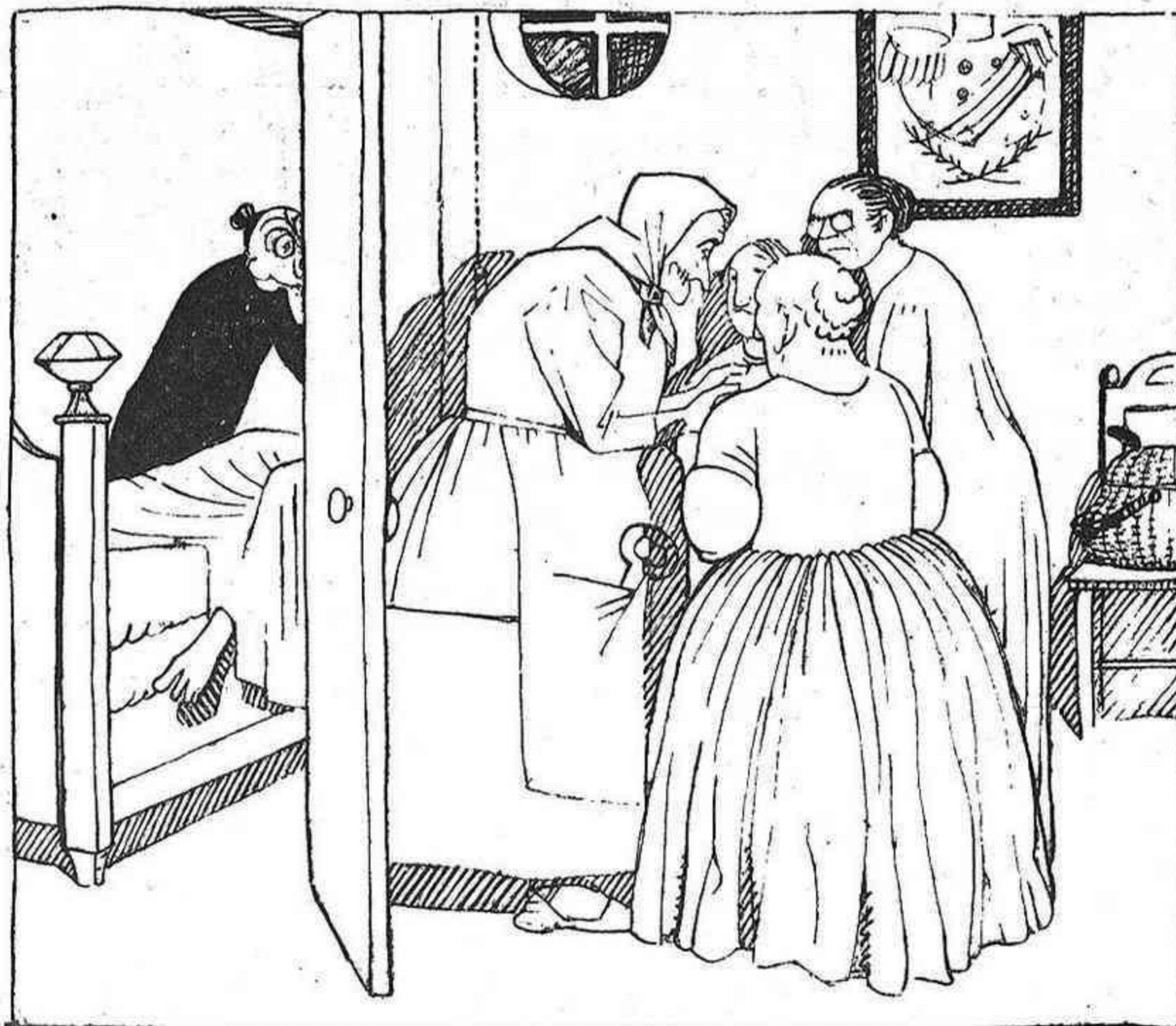
Contemplant aqueix cadavre, el visitant se pregunta si serà en efecte cert, com diuen alguns, que l'Ajuntament ha deixat decaure el Park, per a que així, quan l'hora siga arribada, la seva desaparició, que és el propòsit que secretament persegueix, no li resulti al poble gaire dolorosa.

Arbres morts per tot arreu, passeigs que semblen barrancs, sortidors sense aigua, la brutícia omplint els camins, la cascada feta un fàstic... ¿Per què la famosa làpida que hi feu col·locar en Rius i Taulet no's modifica avui, posant-la d'acord amb l'actualitat? «*Siendo estos Parque y jardines propiedad de todos los ciudadanos—podría dir ara—todos los ciudadanos podrán hacer en ellos lo que les dé la gana*».

De la tomba del mort-Park al panteó del mort-Gran Via no hi hà molta distancia. El bon barceloní la recorre i, arribat a la plaça de Tetuán, se dirigeix, Gran Via enllà, cap a Sant Martí.

¿A quin criteri deurà haver obeït l'urbanització d'aquesta soperba avinguda?

Ajuntaments esplèndits—massa esplèndits—varen obrir-la un dia per entre camps de blat i capçades de mongeteres, gastant sense to ni sò en la construcció d'un passeig pel qual no hi passeja ningú i dotant-lo de serveis que les vies més cèntriques en và reclamen. Aceres magníficament empedrades, complert l'arbrat reglamentari, bancs de pedra amb profusió... Tot això, per a esbarjo i del·lectació de les mongeteres que, com antany, guarneixen el passeig i dels camps de blat que aquí i allà alegres verdegem.

LA MORT DEL CARLI

—Sembla mentida que no vulgui els sagraments!...

—Es que desvarieja, el pobret; diu que vol ésser conseqüent, que'l capellà li vol donar hosties, en lloc de rodes de molí...

Toca ara el torn al mort-tinencia d'arcaldia del VII districte. El bon barceloní baixa del tramvia d'Hostafrancs al davant d'aquell bonic edifici i es posa involuntàriament a meditar sobre la fal·libilitat dels presupostos que a la Casa de la Ciutat se confeccionen.

La tinencia està quasi acabada, però els diners calculats en el presupost estàn acabats sense quasi, i allí veureu l'edifici amb les finestres i les portes aparellades, empantanegat anys hà, mostrant la seva nuesa, sense poguer servir per a l'objecte a que se'l destinava i menaçant fer-se vell abans de que com a nou se l'hagi entregat al públic.

¿Per què a aquesta obra no se li dona el darrer cop de mà? Aquí, on s'arbitren recursos per a qualsevol ximpleria, ¿còm s'explica que per a acabar la tenencia del districte VII no se'n troben?

El bon barceloní no ho sab, i com que, a dir veritat, no espera averiguar-ho, desfent el camí que ha fet, travessant la Creu Coberta i saludant de pas al mort-Encants, causa d'amargs disgustos per a uns i de saborosos gustos per a altres, s'encamina, com a darrera visita, a una dependència de la Casa Gran, coneguda amb el nom de Comptaduria, i, una volta allí, passa els ulls per dues immenses factures que reposen tranquilament sobre una taula.

L'una i l'altra estàn plenes de números i més números, i importen una barbaritat de mils pessetes. Què són?...

Són el compte dels carruatges que'ls senyors regidors han fet servir en un sol més i el dels banquets que, pagant la ciutat, han celebrat en quinze dies...

Davant d'aquests dos morts, el bon barceloní reça una petita oració per a l'ànima de l'Hisenda Municipal, encén un cigarret i, amb l'entusiasme que's pot suposar, se'n và al casino per a veure còm estem de candidats per a les eleccions que s'acosten.

A. MARCH

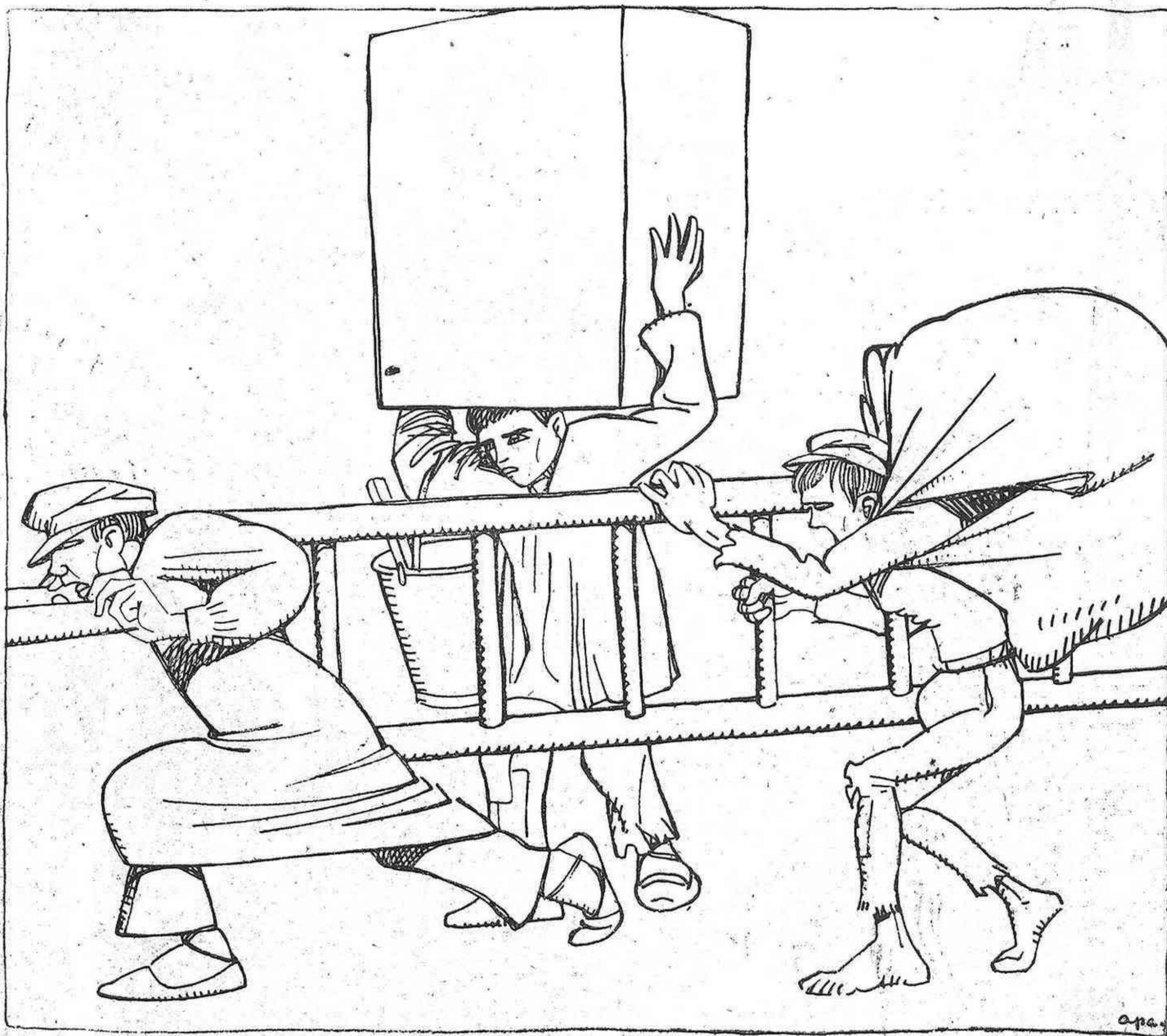

Del jardí dels humoristes

D. E. P.

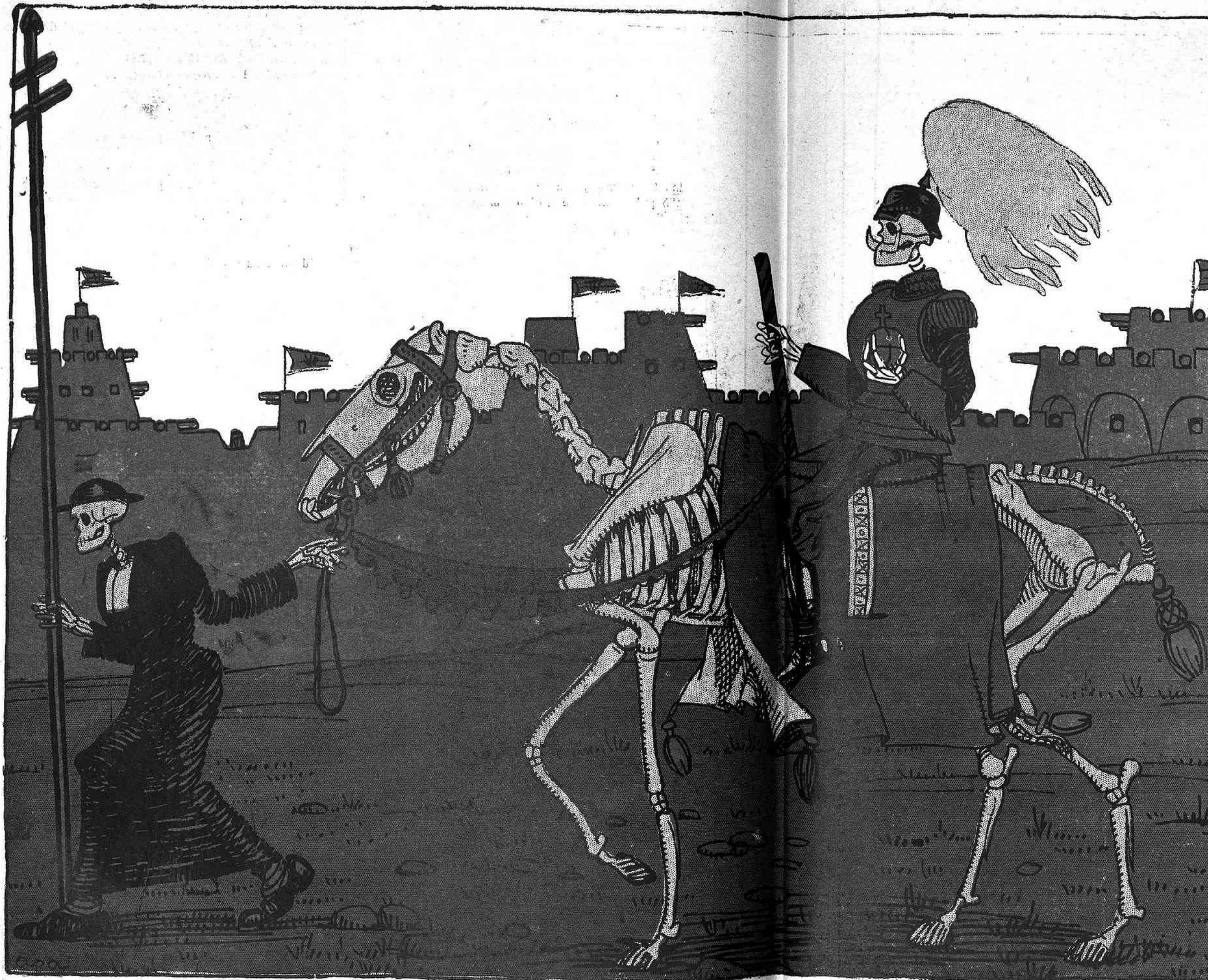
- Què se li ofereix?
- Voldria una corona.
- Artificial?
- No, senyor, no. De flors naturals, que fa més serio i més poètic.
- Li agrada aquesta?... Ficsi's quina combinació més maca de nardes i crisantemos...
- Que és estrany que no hi hagi *siemprevivas*?
- No són moda, ara. Ara per «chic» i per elegant, sobre tot quan el difunt és un marit, no hi hà com el *narde*.
- Es allò que's diu... Vostès ho saben millor que jo... I quant me'n faria, d'aquesta?
- Trenta pessetes, l'últim.
- No me'n pot rebaixar res?
- No, senyora. Es preu ficso.

- Està bé; me la quedo, però amb la condició que vostès mateixos se cuidaran d'enviar-la i col·locar-la.
- Prou; amb molt gust. ¿En quin cementiri viu el difunt, en el Vell o en el Nou?
- En el Nou: via de Sant Honorat, 323.
- Serà servida, doncs. Aquesta tarde, sens falta, anirém a portar-la.
- Ah, una cosa em descuidava.
- Digui, senyora.
- Pel mateix preu, bé podrien posar-hi una cinta amb una petita inscripció.
- Ja és just, ja... però, vaja, perque no quedi descontenta, li posarem la cinta i les lletres... ¿Què ha de dir l'inscripció?
- Molt poca cosa; lo més precís.
- Lo que vulgui... Digui.
- Voldria que, amb lletres platejades, s'hi llegís per cada costat «Descansa en pau».
- Perdi cuidado; se farà tal com vostè diu.

CANDIDATS A MORT

— Nosaltres som els aprenents que, amb menys sòu i amb menys força, fem les feines més pesades. No'ns morim tots per a que no's perdi la llevor de la tissi.

ALEMANYA... VOILÀ L'ENNEMI

—El dia en que jo m'aixequi de mal humor... no queda a Europa ni una rata per a contar-ho.

—S'ha de pagar a la caixa?

—A la caixa, sí, senyora.

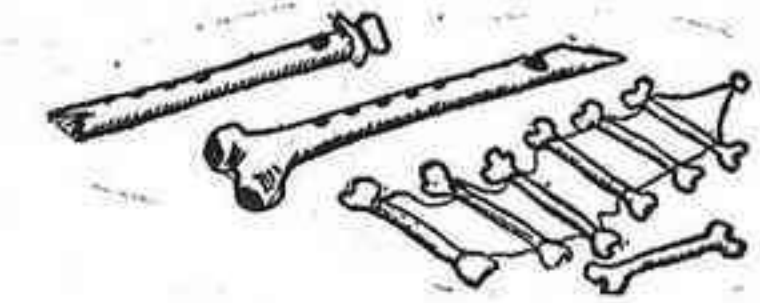
L'endemà, diada de Tots-Sants, la viudeta se'n va, de bon matí, cap al Cementiri Nou, amb l'intent de reçar un pare-nostre al marit i a veure l'efecte que fa la corona.

I tota sorpresa llegeix l'inscripció de la cinta:

Les lletres platejades deien:

«DESCANSA EN PAU PER CADA COSTAT».

A. DEL I.

La mort d'en Tonet

Va morir com un pollet. Ho anava dient: em moro, em moro. Però ningú en feia cas d'aquest clam, era un encostipat, una torçadura; perquè tenia de morir-se el caganiu d'aquella casa on els grans i els mitjans eren sapats com els roures i les alzines de la boscuria.

Ell havia fet, com tots, mamar com un vedell en les abundoses fonts que eren les metes de sa mare, caminar per l'era de quatre grapes i després, en el mateix escenari, empaïtar les gallines i lapidar als goços que no eren de la casa.

Després va anar a estudi, i vestit d'escolà, va ajudar missa. Quan tornava del poble cansat de llatins de missa i sapiencies de l'escola, arrocegava un cistell curull de fruites; en els marges s'entretenia a collir móres d'esbarzer; en el bosc s'ornava amb flors d'estepa blanques o morades que s'esfullaven encara no les tenia al trau obligant-lo a cullir-ne d'altres.

Ell havia fet cagar al tió en nit de Nadal, i sabia el regust del vi dolç i del vi ranci en vetlla de Tots-Sants. Ell, com el seu inconegut company *Poil de Carotte*, havia acompanyat al seu pare a les caceres, i com ell era arriscat i cruel.

Son goig més gran era tirar rocs a les granotes del safareig gran de la casa. Unes granotes que treien el caparró no per a demanar rei, sinó per a cantar la pau, la llibertat i les delícies d'aquell llot filamentós que era sa patria.

I tot d'un plegat, aquí me'l tens concirós, ensopit.

—Què fas aquí, mussol? —diu un germà.

—Au! —fa un altre.

—Alça! Les orelles dretes, —afegeix el tercer.

El pare deia a la mare:

—Veies tu, que fa aquell bordegaç.

La mare hi và corrent i el troba mig estirat sobre d'un banc. Li toca el front i diu:

—Bull.

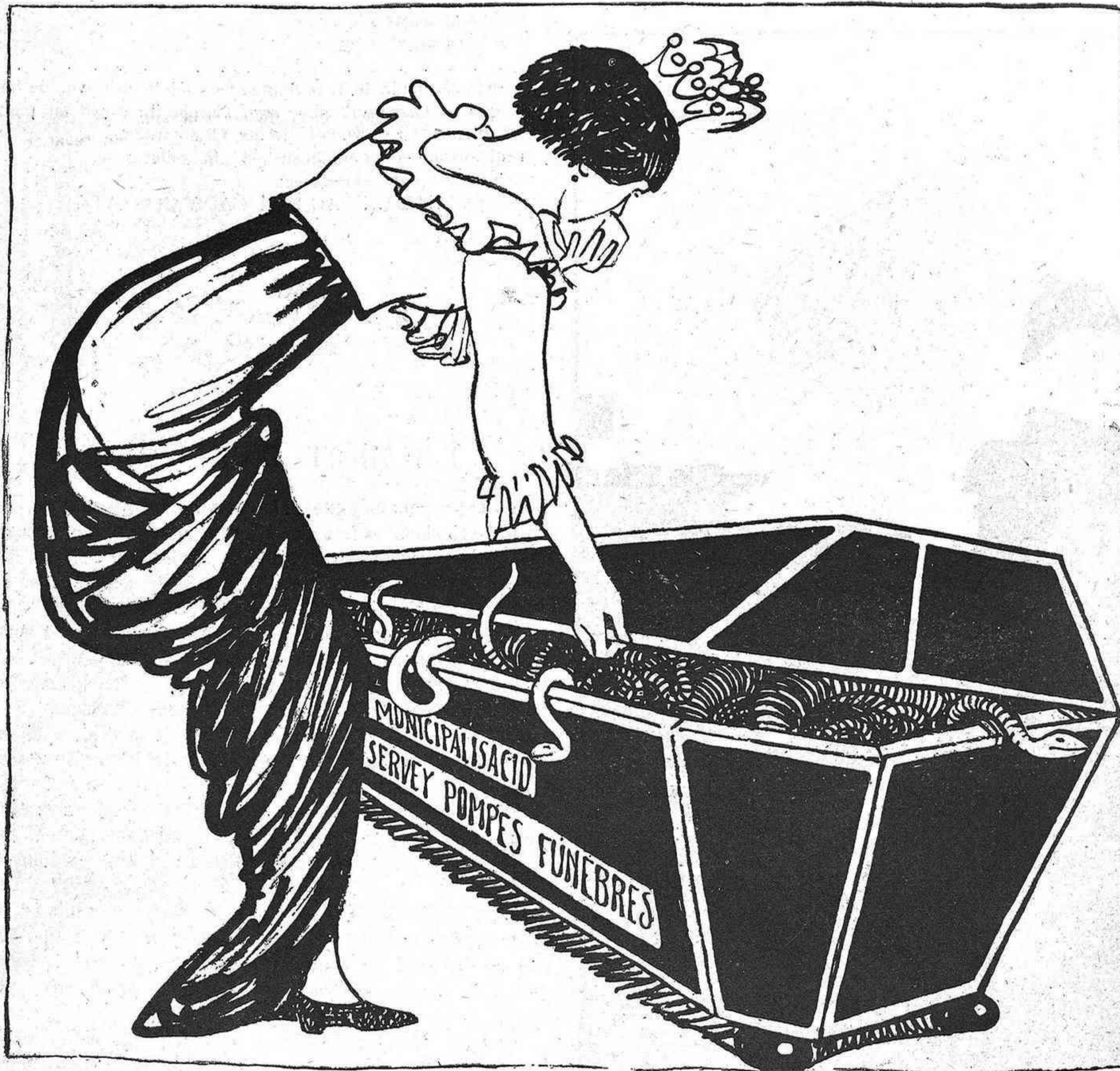
I el pren d'una braçada. Després el despulla i el fica dintre'l llit. Li cou una beguda feta amb flors cordials.

El noi no vol menjar i està ensopit. Així un dia, dos, tres, quatre.

La mare en parla, a taula.

—Aquest noi no m'agrada.

—Aveiam, quina nova sorpresa és aquestal

—Un empatx de pastanagues,—fa l'hereu.
Després de dinar, el pare puja a veure'l.
—I doncs que hem de fer, Tonet?
—Pare jo'm moro.
—Alça! borinot!—i li estira una orella.
El pare baixa i diu a sa muller:
—Mira, avisaré al senyor Puig (el metge) que li dongui una mirada. Aquesta tarde vaig a Barcelona, arregle'm un cistell amb raims.
A mitja tarde en Tonet crida:
—Mare! mare! pujeu.
—Què vols, fill meu?
—Mare, jo'm moro.
—Calla, calla. Ara ve el senyor Puig.

El senyor Puig arriba cavaller en sa euga roja. Toca el front del minyó, el polsa, li apreta la ventresca.
Baixa avall i diu: —Mal, molt mal, Pepeta.
La mare plora.
Al vespre tornà el pare i els germans; la Pepeta eis diu el parer del senyor Puig.
Marit i muller vetllen aquella nit i l'altra.
Després, un matí clar, per entre les vinyes ja sense raims, ornades de pàmpols vermells i trencadiços, passa el-cos d'en Tonet.
A l'hora del dinar la mare plora, el germà gran repeteix:
—Cregueu-me, un fart de pastanagues.

LETTA

GLOSARI

ELS «FENÓMENOS»

Des del moment que s'ha declarat que en Belmonte, pel seu coratge, pel seu procediment de verònics, pels seus quites i pel seu trasteig en ajudar a ben morir al toro, era lo que se'n diu un fenómeno, en aquests pobles de la Mancha—i en els altres deu passar lo mateix—tot hom tira per fenomeno.

—Per a què estudies?—pregunteu a un bordegaç.

—Per fenomeno.

—Què voldràs ésser, aiat que siguis gran?—pregunten els pares als fills.

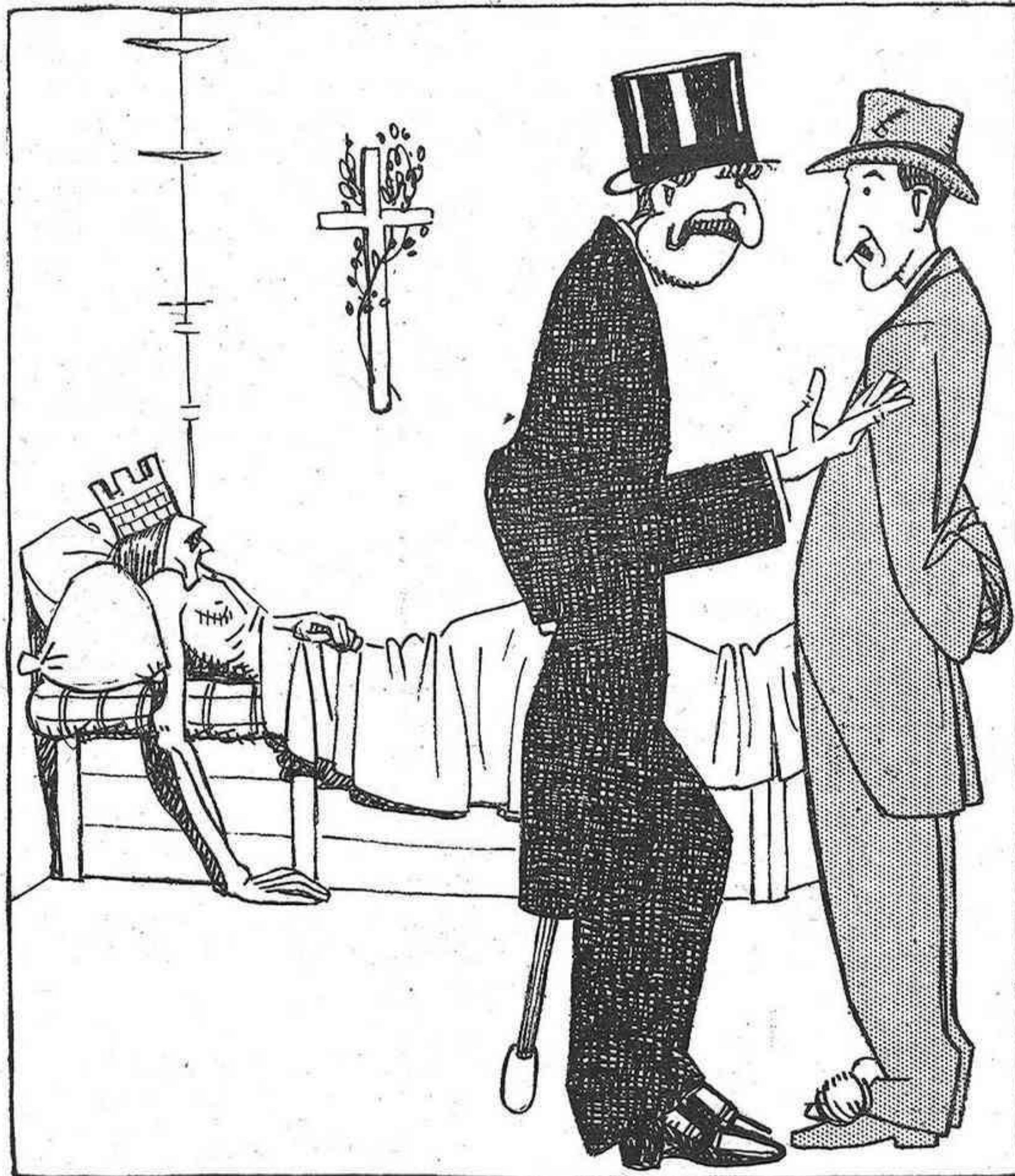
—Fenomeno.

—Quin és l'home més trempat d'Espanya, i el més cèlebre, i el que guanya un jornal més intensiu?

—Ja no s'ha de preguntar: el fenomeno.—

Abans, els pares que tenien un fill esguerrat de naixença, amb un esguerrament estrany, deien, tristos i aclaparats, que havien tingut un fenomeno. Un fenomeno volia dir tenir dos caps, tenir cinc cames, tenir una maduixa al naç, o ésser pelut com una pantera. D'un fill

així, els pobres pares no'n podien fer res de bo. Era una planta esguerrada. Un capritxo de molt mal gust de la nostra sabia i perfecta marastra naturalesa. N'hi havia alguns que llogaven una barraqueta pel noi; l'anaven passejant per les fires, i en treien el suc que podien, d'aquell esguerro especial, per anar-s'hi guanyant la videta; però fet i fet, per molt fenomeno que'ls hagués sortit la criatura, encara no n'hi havia prou per mantenir l'esguerrament; però desde que'l fenomeno vol dir tenir-se-les amb bous, i guanyar deu mil pesetes cada cop que se'n maten dos, i ésser rebut per l'aristocràcia, i ésser venerat per la democràcia—ah fillets meus!—hi hà una pressa a fer pondre nois fenomeno que, si no tenim cap desgracia, de aquí a un any n'hi haurà uns escamots que podrem anar amb el cap alt davant de les nacions estrangeres.

FINIS HISPANIA?

—Es cas de consciencia! Vostè, el metge de cabecera, no s'havia de retirar.

—La familia en té la culpa. Un doctor amb dignitat professional no admet tantes «consultes».

Se'ns podrà dir que aquest ofici és molt exposat per la pell. Conformes del tot; no hi hà res què dir. Però és que hi hà pells i pells en aquest món. La pell d'una dona hermosa sempre val més que la d'una lletja. De la lletja n'aprofitem la psicologia interior, o sien les bones prendes; però la tal pell, al mercat, no troba eixida ni demanda, i si bé no volem dir que'l cutis d'un pobre torero siga una cosa menyspreuable, si diríem que n'hi han d'altres tant respectables com aquestes: la dels minaires, la dels soldats, la dels paletes, i moltes més, que seria llarg de comptar, i que tampoc és cuiro, sinó pell, i que tenint la vida en perill, sinó d'un modo tant intensiu, d'un modo més persistent, no sols no guanyen el sòu que's pot donar a un fenomeno, sinó que, per a guanyar un ral més per a poguer-se'l gastar amb el fenomeno, tenen de fer cada vaga que fa tremolar als burgesos.

També se'ns dirà que'ls obrers abunden i els toreros no. Però això és per ara; puia si vèieu els infants, o sia el pervindre del poble, com s'ensagen per aquests carers a capejar tot lo que troben, a donar verònics i quiebros als fanals i als guarda-rodes, se comprendrà que d'aquí a uns quants anys, en la nostra venturosa Espanya, la cosa passarà al revés. De toreros tots ne

serem, i al trobar un home que treballi—un forner, un electricista, un teixidor o un pagès—serà una cosa tant estranya... que aquell serà el veritable fenomeno.

Però per això n'hi hà per estona. Ara com ara, l'ésser torero és l'únic estament digne que puga tenir un espanyol que estimi la seva conducta. Encara ens cauen les llàgrimes del moment corredor de despedir-se el gran Bombita. S'ha arribat a proposar que tots duguessim un jorn de dol; s'han pagat els alameres a pès d'or; els cabells de la coleta es guardaran en medallons, i el que'n tinga un el conservarà com un queixal de Santa Apolonia, i, per acabar-nos d'entendre, ve el Machaco i també se la talla, deixant-nos negats en un plor que'ns costarà molt d'eixugar-nos-el.

Però no siguem pessimistes. Encara ens queden tres fenomenos,

sense'ls que aniràn pujant, i el poble que'n té, com nosaltres, pot riure's de moltes coses. Podrem no saber de lletra; podrem ésser pobres; podrem ésser tristos; però tot això són miseries que no val la pena de parlar-ne, ni menys la pena d'ésser vistes, perquè per veure un analfabet, un trist o un pobre, es veu de franc, i per anar a veure un fenomen ens hem d'empenyar els matalaços.

Però som tant sobris, en aquesta Espanya!... Hi hà tant de sol, i s'hi està tant bé al sol, que'ls matalaços són propis per la gent de les terres fredes!... Aquí n'hi hà prou amb pan y fenòmenos!

XARAU

TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL.—*La quinta de Don Juan*, vaudevill en tres actes, és obra de gran risa, que mereixia ésser posada amb més compte. Com a farsa, té totes les condicions, i podria durar molts dies en els cartells.

— Per a demà s'anuncia la represa de *La verge boja*, una de les comedies que més lluïment proporciona a la nostre actriu Emilia Baró.

LICEO.—Hem rebut uns elegants prospectes anunciadors de la vineta temporada, que començarà, segons ja indicarem fa alguns dies, el 19 de novembre, amb la gran òpera de Meyerbeer, *Il Profeta*.

ROMEA.—*Madrigal*, dos actes d'en Gregori Martínez Sierra, és obra pel tallat de les seves; però de bastanta més enjundia, comparada amb les que'ns ha donat a conèixer darrerament; més profunditat de pensament, més estudi dels personatges. Un nou triomf, en fi, per al sortós autor de *El ama de la casa*.

Els actors del «Romea» la joguen amb admirable naturalitat, lo qual ajudarà indubtablement a la llarga vida que en els cartells li espera.

TÍVOLI.—Avui, dijous, quatre nous debuts: Mr. Suvan, ballari *jongleur*; *Up and Dow*, escènrics; Mr. Navarro, equilibrista, i Mr. Giels, l'home dels dits de ferro, campió del món en el ram d'estripar jocs de cartes.

NOVEDADES.—El gran actor italià Ermete Zacconi, continua en la plenitud de les seves facultats. Ens ho ha demostrat amb l'interpretació de tipus de molt diversa índole com són els protagonistes de *Il Cardinale Lambertini*, *La morte civile*, *Lorenzaccio*, *Napoleone* i *Spettri*, creacions originalíssimes que valen al famós comediant xardoroses ovacions per l'extraordinària sobrietat i el brutal realisme amb que les caracteritza.

La circumstància d'haver-se creat, en Zacconi, un repertori d'obres relativament curt, li permet presentar unes execucions acabadíssimes, lo mateix en el conjunt que en el detall. Es veritat que ell, el més complert i el més perfeccionat comediant que trepitja taules, ho domina tot amb el seu màgic poder, resultat

de pacientíssims estudis d'art i de psicologia; però el públic se veu obligat a allargar els seus aplaudiments a una altra excel·lent figura: la senyora Cristina, digna companya de l'eminent actor i ànima artista, que sab fer-nos commoure com poques actrius ho logrin amb més sinceritat.

Per ara, cada representació ha sigut un triomf per al gran actor i per a la seva honorença companyia.

Llàstima que donguin tant poques funcions! Tant bé que aniria que'ns regalés amb quatre o cinc obres més. Aquell *Vettura-le Henschell*... Aquella *Potenza delle tenebre*!...

ESPAÑOL.—*Aires de París*, és un vaudevill molt xistós i molt bellugadiç, ple de trucs còmics i d'acudits picarescs. L'argument una mica intrincat, com en totes les obres d'aqueix gènere, se fa interessant i distreu sense fadigar. Els fragments musicals, sense ésser gran cosa, ajuden a paladejar aqueix saborós fruit de l'ingeni.

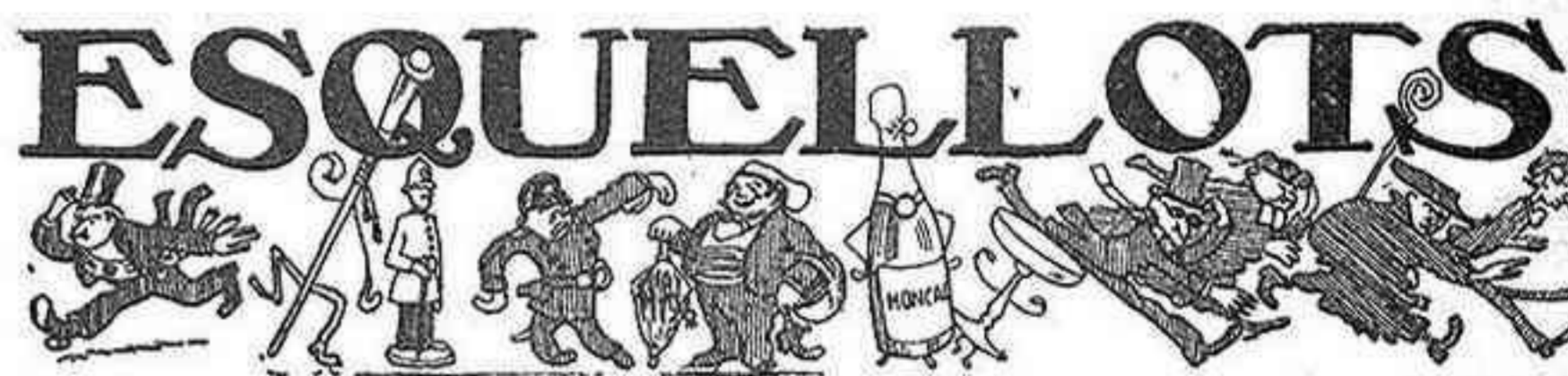
APOLO.—*Don Juan Tenorio* i *El nuevo Tenorio*. La companyia Rojas bat, enguany, el record d'interpretació del famós poema zorrillesc. El gran públic, que no deixa la tradició, sab ja que a l'«Apolo» el serveixen bé i baratet, i allà s'encamina en busca de fortes emocions.

NUEVO.—*El casament d'en Tarregada* ens ha vingut a confirmar lo que ja sabíem: que en Juli Vallmitjana és l'únic psicòleg de l'hampa barcelonina. A la nova obreta pot-ser hi manca unitat, lligament d'acció; però té tal admirable vivesa de llenguatge i tal realitat escènica en alguns dels passatges que fa el quadro sumament interessant i s'aplaudeix de bona gana. Acompanyen al llibre uns numerets de música molt apropiada, deguts al mestre Montserrat.

— En Montero ha obtingut un nou èxit amb la segona part de la revista local *Ya está arriba el telón*, que conté dos o tres números molt ben encertats i que per ells sols paga el tret d'anar al «Nuevo». Un aplauso a la Montoro per la seva imitació de la «Pastora Imperio».

— Aviat, *El rey joven*.

SORIANO.—*Santoy*, opereta anglesa; va passar, gracies a l'excel·lent presentació escènica, i gracies també a la bona interpretació de la Rodríguez i l'Alfonso. Ni l'argument, ni l'acció, ni la mateixa música són gaire recomanables.

EL diumenge passat va inaugurar-se el Congrés d'Art Cristià en el Palau de Belles Arts, on s'ha instal·lat una exposició de creus parroquials i de terme. Sembla que la susdita exposició no és gaire nodrida. Si en lloc de creus de terme i parroquials s'hagués donat cabuda a les creus de solapa, la quantitat d'aquestes darreres hauria sigut verament fabulosa. I si s'haguessin admès les de la Creu Roja i altres botonets simbòlics, immensa.

EL *Liberal*, al ressenyar la manifestació del divendres, s'encaïria amb un xisto de la seva cullita, bastant dolent.

Agafant-se en el cognom d'un dels presidents de Diputació, que's diu España, i per a poder penjar el calificatiu de separatista a l'acte, explica que'ls uns cridaven «¡Viva España!» i els altres responien «¡fuera!».

En canvi, *El Liberal* no explica que davant de casa seva la majoria dels manifestants xiulessin.

Lo qual no és xisto... però és veritat.

XISTOS FUNERARIS:

—Noia, t'acompanyo en el sentiment. Me faig càrrec del trastorn... un marit tant bo com tenfes.

—Ja ho pots dir; una desgracia terrible. I lo més trist és que, en qüestió de marits, sempre sab una lo que pert; però mai sab lo que trobarà.

***

En una biblioteca pública:

—Dispensi... Volríia consultar algunes obres de medecina.

—Això rai, arribi's fins al cementiri. Allí trobarà totes les obres dels grans metges.

EN Maura no apoia a en Dato,
i, sense en Maura i en Cierva,
en Lerroux ja s'hi conforma...
Comedia, tot és comedia!

SIMULTANIAMENT, amb els cartells anunciadors de *Don Juan Tenorio* i *La castanyada*, han aparegut les candidatures que lluitaràn en les properes eleccions municipals.

En totes elles s'hi reflexa l'idea i el pensament del partit que les ha proclamades.

En la regionalista, un dels primers noms que s'hi llegeix, és el d'un senyor que's diu España; com el President de la Diputació de Lleida.

Li han posat per donar probes
del séu pur espanyolisme...
Mes, si el candidat và a l'aigua,
quin bé-de-deu d'ironfes!

AMB motiu de no sabem quin aconeixement monàrquic, divendres passat, dia de l'Assamblea Mancomunista, varen desapar-se les salves de reglament.

L'il·lustre Prat de la Riba n'estava tot joiós d'aqueixa coincidència.

—Per qui tiren, a Montjuic?—li preguntava en Riera.

—Per qui han de tirar?... Per mi!...—responia ell tot cofoi.

DUES exposicions de rigorosa actualitat.

La de crisantemes, al Círcul Artístic, i la de creus, al Palau de Belles Arts.

Per a exposar creus i crisantemes, en aquesta època de l'any, és veritat que no hi mancaven pas aquestes dues exposicions.

Per admirar flors de mort
i creus, qui amb gust les admiri,
ne té prou amb arribar-se
a qualsevol cementiri.

NOTES DE CASA.

Rebuda, en son dia, l'invitació per a assistir a la conferència aranesa, donada a l'«Ateneu Obrer del Districte II».

Agraits a don Josep Landarín per la seva fina atenció.

— Altra invitació per a concórrer a l'homenatge pro Malats.

El dissabte que ve tindrà lloc, consistint la cerimonia en el descobriment d'una làpida en la casa on va morir el malaguanyat artista català. Punt de reunió, a la plaça de Tetuàn, a les onze del matí.

AL colossal Saleri II, el famós *diestro* que una tarde fou passejat victoriosament pels carrers de Barcelona sobre les espatlles del *pueblo soberano*, no sabem comprendre com encara no se'l crida a consulta quan cau un ministeri.

A Utiel, aquest distingit home públic, va fer la competencia a en Melquiades Alvarez, pronunciant, amb la capa i la muleta, un eloqüent discurs patriòtic que li valgué la concessió de dues orelles.

Dues de seves, i dues
que n'hi donaren, fan quatre.
fentòmens de quatre orelles
no més se'n veuen a Espanya.

DIUMENGE passat, a La Rabassada, va tenir lloc un certamen de bolets.

Els organitzadors de l'original concurs oferien quinze duros a la persona que hagués arreplegat el bolet més gros.

Si arriba a anar a la muntanya un periodista *chulo* que jo sé..., se n'emporta el premi.

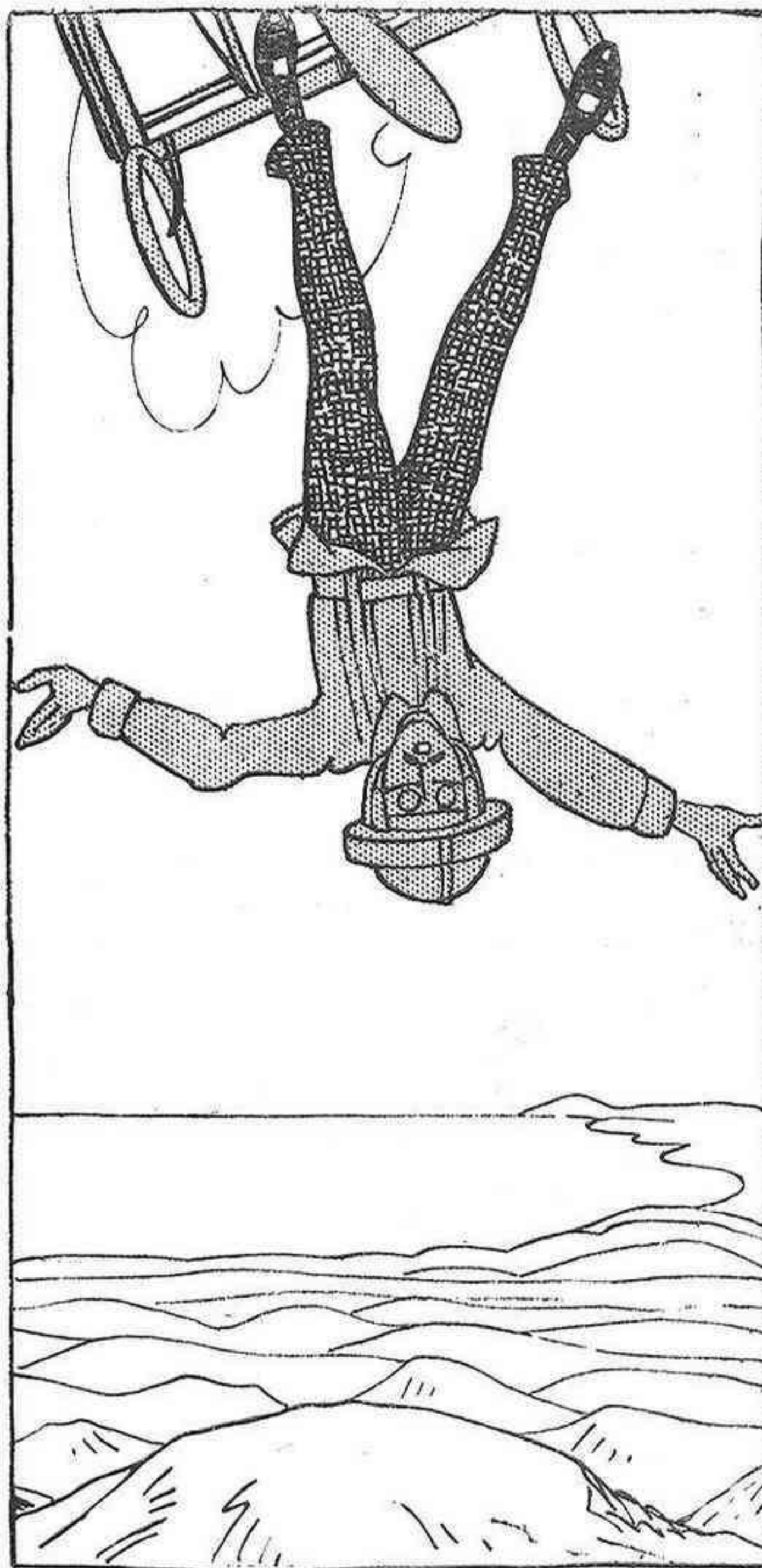
EL matrimoni Paludaries està filosofant sobre la mort.

Ella:—Pensar que vindrà un dia en que forçosament haurem de separar-nos!...

Ell:—Quin dia vols dir?

Ella:—El dia que un dels dos se mori.

Ell:—Oh, si volem, no estarem gaire lluny l'un de l'altre. Mira, jo't prometo que, quan te moris, si tens el ninxo al cementiri vell, me n'aniré a viure al Poble Nou, i si el tens al cementiri nou, me faré una torreta a Montjuic.

LA MORT DE L'AVIADOR

—Tres metres sols me faltaven per a arribar a l'alçada de trenta-mil... Me sembla, per això, que bé arribaré a tres sota terra!...

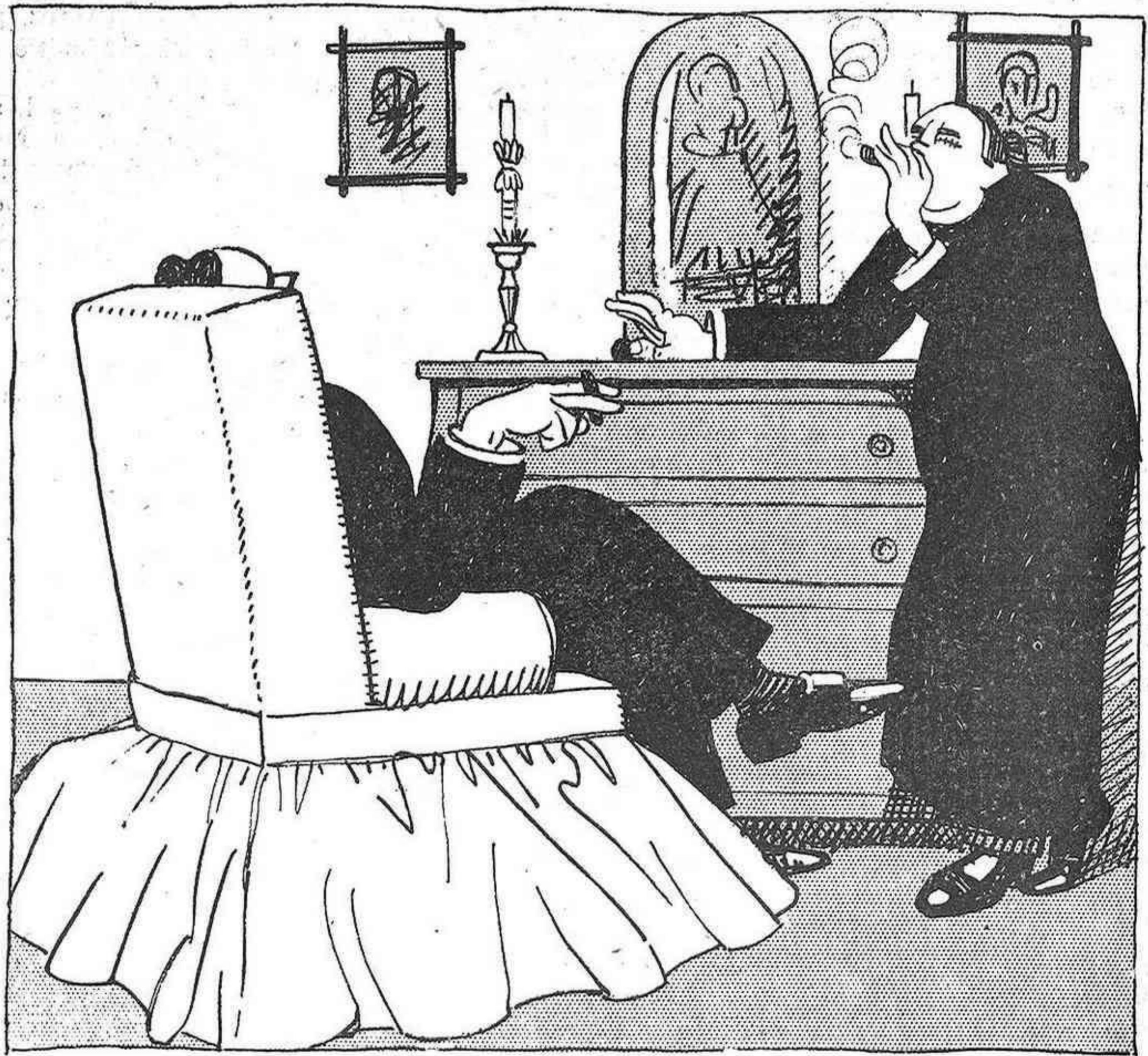
Castanyes

El tenorio d'en Barrera, que's creu ser molt aixerit, a l'Alicia, castanyera, buscava amb molta fatlera fent-hi el nas de dia i nit. Ella prou se'l va esquivà; però el *Don Juan* no parà i amb l'excusa de castanyes, amb les seves artimanyes fer-la caure procurà. Un dia, prop de l'Alicia, comprant-li lo de costum, allargant la mà amb malícia volgué fer-li una carícia, quan tot d'una... pim!, pam! pum! Se sentí unes clatellades pel marit d'ella pegades; però amb una *maestria* que va deixar demostrades les facultats que tenia.

—Vostè'm vol buscar la dòna i això és digne d'un bergant.
—No és vritat.

—Aquesta és bona! Sàpiga que feia estona que l'estava inspeccionant.
—Mes mos intents puc jurà...
—Que eren fer-me portar banyes. Vostè allargava la mà...
—Perque'm dongués les castanyes que tinc costum de comprà.—
Llavors ella entre'l burgit digué al jove amb gran frescura:
—Si és aixís, al meu marit no's queixi, que l'ha servit i li ha fet bona mesura.

P. CATALÀ

EL PARE DE LES ANIMES

—Ara faig passos per a entrar a la parroquia de Sant Roc.
—Però, si és una parroquia més petita que la que tens!
—Sí; però com que està en un barri brut, resulta que hi ha molts enterraments.

A les noies casadores

GRAN TORNEIG DE BELLESA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ofereix un premi, consistent en un riquíssim parament de soltera (tot el mobiliari d'un dormitori), a la noia més maca que's digni enviar-nos el retrat.

A l'objecte, obrim un concurs de fotografíes, en el qual podran pendre-hi part totes les noies casadores, sense distinció de classes ni estaments,

*«desde la princesa altiva
a la que pesca en ruïn barca»*,

atenent-se sols a les següents

BASES

1.ª Les noies que's presentin a concurs han d'ésser catalanes, o amb cinc anys al menys de residència a Catalunya, i la seva edat pot variar, únicament, dels quinze als vinticinque anys.

2.ª Els retrats han d'ésser fotografíes de bust, amb el cap descobert, tamany de postal, reproduïbles, i han de venir acompanyats del nom de l'interessada.

La noia que no vulgui donar el nom, pot acompanyar al retrat un lema distintiu qualsevol, ja que únicament vindrà obligada a acreditar la personalitat, un cop publicat el veredict, l'hermosura guanyadora del premi.

3.ª Un jurat, compost dels eminents artistes Olegari Junyent, Santiago Rusiñol, Salvador Alarma i quatre joves de divuit a trenta anys, els noms

dels quals callem perque tampoc interessarien a ningú, triarà d'entre [tots els retrats rebuts, les cent cares més boniques.

4.ª Els cent retrats triats pel jurat s'insertaran en l'Almanac de l'Esquella de la Torratxa per a 1914, que's publicarà dintre la segona quinzena de Novembre. Aleshores, els mateixos llegidors seran els jutges definitius, els quals, per medi d'un butlletí firmat, dictaminaran respecte a quina de les cent noies maques se mereix el premi.

Aquest veredict's publicarà en el número de Cap-d'any, que serà extraordinari i anirà tot ell dedicat a la dòna catalana.

5.ª Dintre un plaç de quinze dies, a comptar des de la publicació del veredict, se retornaran els retrats a les noies que ho sol·licitin.

NOTA IMPORTANT

Les noies casadores que no disposin de retrat i desitgin concórrer a aquest torneig de bellesa, podran fer-ho també. El reputat fotògraf senyor Esplugas, Passeig de Gràcia 115, primer, té l'encàrrec de retratar, completament de franc, a totes quantes noies se presentin al seu taller sol·licitant entrar en el concurs de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Ja ho saben, doncs, totes les fadrines que's considerin prou maques per a guanyar el premi de l'hermosura:

Poden enviar el retrat a la Redacció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, Rambla del Mig, 20, des d'avui fins al 10 de Novembre.

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

SE HA PUESTO A LA
VENTA EL POPU-
LARÍSIMO LIBRO

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque enciclopedia de la vida práctica para 1914
Un tomo en 8.º de más de 500 páginas, ilustrado con unos 450 grabados intercalados en el texto

PRECIOS { Edición económica: : : Ptas. 1'50
Edición de lujo: : : " 2

ES VEN PER TOT ARREU

DICCIONARI CATALÀ-CASTELLÀ & CASTELLÀ-CATALÀ

Un tomo d'unes 900 planes, tamany de 11 1/2 x 18 1/2,
imprès sobre paper finíssim i intransparent

!!900 PLANES, 2 CENTÍMETRES DE GRUIX!!

:: ::

PREU: 10 PESSETES

ACTUALIDAD

EL NUEVO TENORIO

Drama de Bartrina y Arús

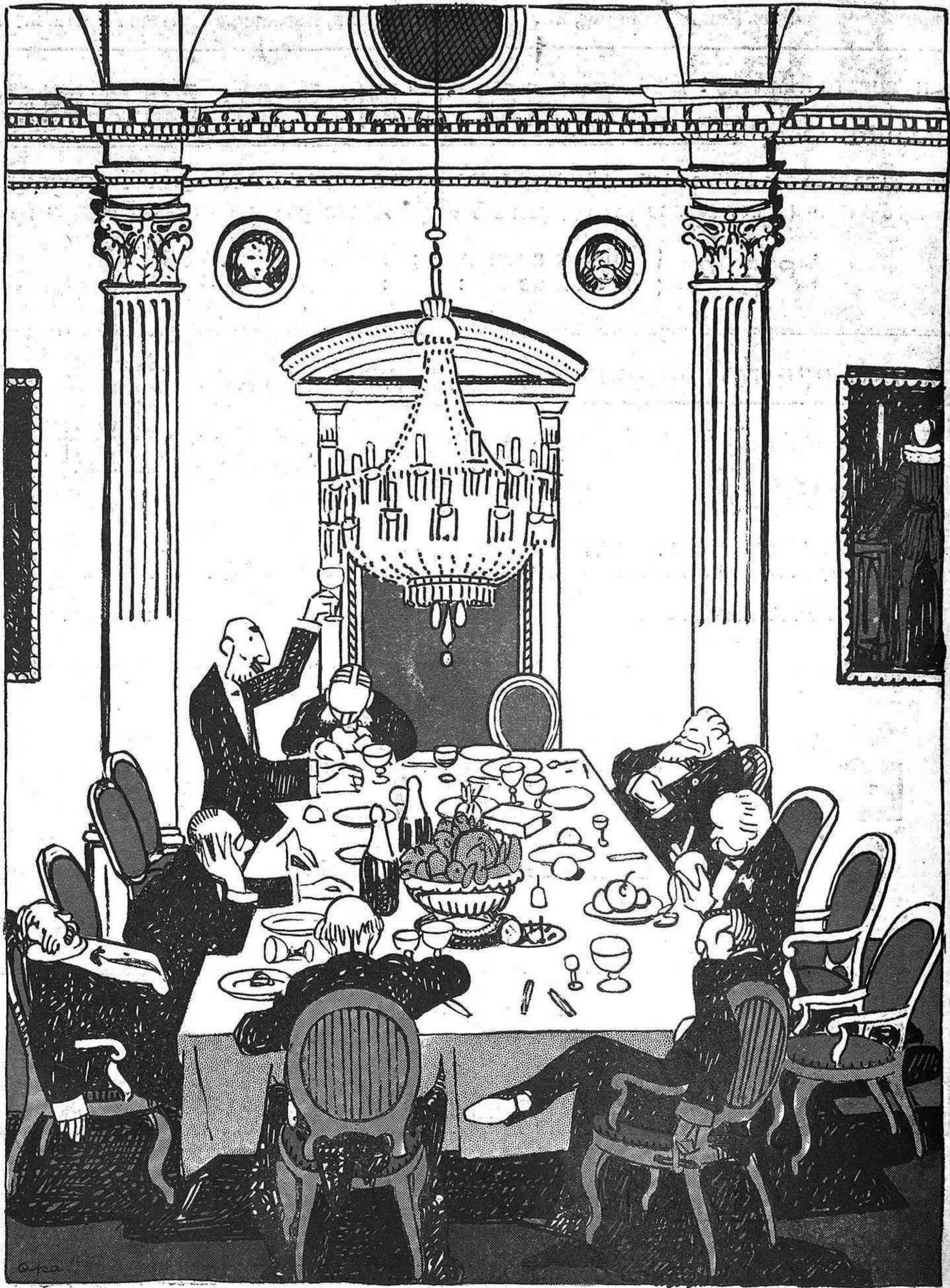
2 pesetas

Aviat sortirà

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ALMANAC PER A 1914

PODEN NOSTRES CORRESPONSALS FORMULAR LA DEMANDA

NOTA: - Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

SOPAR DE DIPLOMATICS

—... Me cab fer constar que'ls dos exèrcits se bateren com lleons; tant els soldats vençuts com els vencedors se portaren, pobrets!, com a hèroes.